

**İSLAMCILIK OLARAK MİLLİYETÇİLİK: İSMET ÖZEL'İN ÇELİMLİ ÇALIM MECMUASI'NDAKİ
YAZILARINDA TÜRK LÜK, TÜRKİYE VE ULUSLARARASI SİSTEM SÖYLEMLERİNİN İSLAMCILIK
ÇERÇEVESİNDE TAHLİLİ***

Nationalism as Islamism: Analysis of Turkishness, Turkey and International System Discourse in the framework of Islamism within İsmet Özel's Writings in Çelimli Çalım Magazine

Enes ŞAHİN**
Selin ŞAHİN***

Öz

Türk İslamcılığı, modern Türk düşüncesinin en önemli alanlarından birisini ifade eder. Türk düşünce geleneğinin modernleşme problemine bir cevabı mahiyetinde olan Türk İslamcılığı, Osmanlı modernleşme tecrübesinden beri kendini farklı mütefekkirlerin elinden gösterir. Türkiye'de İslamcılık düşüncesi denildiğinde akla gelen önemli isimlerden biri şüphesiz İsmet Özel olur. Özel, şair ve düşünce adamı kimliğiyle ortaya koyduğu eserlerinde İslamcılık düşüncesinin modernleşme devrinden beri çözmeye çalıştığı sorunlara yönelik yeni ve farklı yaklaşımlar ortaya koyar. Özellikle teknik ve medeniyet gibi İslamcılık düşüncesinin en fazla benimsediği ve sık kullandığı kavramları tartışmaya açması onun yerini daha da önemli bir hale getirir. Özel'in düşünce dünyasını ortaya koyduğu kavramlar zamanla değişir ve özellikle 2007 yılında İstiklâl Marşı Derneği'nin kurulmasının ardından milliyetçi bir niteliğe bürünür. Dernek

* Makale Gönderilme Tarihi: 17.11.2019 / Makale Kabul Tarihi: 28.12.2019 / Makale Yayın Dönemi: Aralık 2019
Doi: 10.20486/imad.647889

** Ar. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye / e-posta: enes.sahin@dpu.edu.tr / ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5974-240X>. Dr. Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye.

*** Ar. Gör. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye / e-posta: selin.sahin@dpu.edu.tr / ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0071-6554. Dr. Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye.

bünyesinde gerçekleştirilen konferans, internet sitesi yazıları ve dergi yayını gibi faaliyetlerde bu dilin hâkimiyeti daha belirgin hale gelir. İlk dönemden beri sürekli olarak düşünce dünyasının bir tarafını teşekkül ettiren “dünya sistemi” kavramı, özellikle bu dönemden itibaren Türklük ve milliyetçilik ile beraber işlevselleştirilmeye çalışılır. Bu çalışmada, işaret edilen kavramlar, Özel’in İstiklâl Marşı Derneği tarafından neşredilen *Çelimli Çalım* mecmuasındaki yazılarında, İslamcılık düşüncesi çerçevesinde ortaya konulacak ve tetkik edilecektir. Çalışmanın temel fikri, Özel’in düşünce dünyasının geçmişten günümüze İslamcı bir nitelik arz ettiği fakat özün aynı kalıp formun değiştiği, fikirler değişmezken onları ifade etme tarzında farklılaşma olduğudur. Kullandığı dili dönemin problemleri etrafında şekillendiren Özel’in bu kullanım tarzı, onun kavram dünyasına derinlikli bir bakış ile açıkça ortaya çıkacaktır. Yani bu dönemde İsmet Özel’in kullandığı dilde İslamcılık milliyetçilik olarak, İslam ise Türklük olarak karşımıza çıkmakta fakat işaret edilen hususlar aynı kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Düşünce Tarihi, İslamcılık, İsmet Özel, *Çelimli Çalım*, Milliyetçilik.

Abstract

Turkish Islamism expresses one of the most important areas of modern Turkish thought. Turkish Islamism, which is an answer to the modernization problem of Turkish thought tradition, has shown itself from the hands of different scholars since the Ottoman modernization experience. When we speak of Islamism thought in Turkey, one of the important names that comes to mind is İsmet Özel beyond doubt. Özel, put forward new and different approaches to the problems Islamism thought tries to solve since modernization age in his works he wrote with his poet and thinker identity. In particular, the fact that he tries to discuss the terms Islamism thought accepts and used most such as technique and civilization, makes his position even more important. The concepts that Özel puts forward the world of thought change over time and become a nationalist character especially after the establishment of the National Anthem Association in 2007. The dominance of this language becomes more evident in activities such as conferences, web site articles and magazine publications held within the Association. The concept of the “world system”, which has consistently formed a side of the world of thought since the first period, has been tried to be functionalized especially with Turkishness and nationalism since this period. In this study, the concepts mentioned will be put forward and examined within the framework of the thought of Islamism in the writings of Özel in *Çelimli Çalım* magazine published by the Turkish National Anthem Association. The hypothesis of the study is that Özel’s world of thought has an Islamist character from the past to the present, but that the essence is the same pattern and the form has changed, and there is a difference in the way he expresses them while the ideas remain the same. This style of use of Özel, which shapes his language around the problems of the period, will be revealed with a deep look at his concept world. Hence, it can be said that Islamism is seen as nationalism and Islam is seen as Turkishness in the language used by İsmet Özel during this period, but the issues which were pointed out remain the same.

Key Words: History of Turkish Thought, Islamism, İsmet Özel, *Çelimli Çalım*, Nationalism.

Giriş

Asrileşmenin bir mesele olarak gündeme geldiği dönemden günümüze, Türk modernleşme tecrübesinin mahiyet ve keyfiyetinin ne olması gerektiği Türk düşüncesinin aslı meselesi olur. Bu tartışma alanı belli ekolleri de beraberinde getirir.¹ Türk düşünce geleneğinin asrileşme sorununa bir cevabı olarak ete kemiğe büründüğü hali ifade eden Türk İslamcılığı da fikriyatın membaı olan alanlardan biri olur. Her ne kadar yerli kaynaklardan beslenmeyen farklı İslamcılık anlatıları kendilerine yer bulmaya çalışsalar da Türk İslamcılığı, siyasal, toplumsal ve felsefi alanların bilinçaltını teşekkül ettiren düşünme mekanizması olarak kalmaya devam eder. Bu tecrübenin en dikkate değer isimlerinden birinin İsmet Özel olduğu muhakkaktır. Türk İslamcılığı etrafında düşünce üretmeye başladığı ilk dönemden itibaren, bu geleneğin mütearifesi haline gelen teknik, medeniyet, Türklük gibi hususlardaki genel kabullere güçlü alternatifler sunan Özel'i, gerek Mehmet Akif (öl. 1936) gibi belli alanlarda kurucu hüviyeti olan gerekse Said Halim Paşa (öl. 1921) ve Nurettin Topçu (öl. 1975) gibi kendi dönemlerinde İslamcılık düşüncesinin farklı istikametlerini işaret eden isimlerin halefi olarak görmek mümkünse de Özel'in kendi hususiyetleri ekseninde değerlendirilmesi büyük önem arz eder. Her ne kadar kendisi üzerine tetkikler yapanlar, Özel'in düşünce hayatını bir kopuşlar ve dönüşümler serencamı olarak görse de Özel'in düşünce dünyası derinlikli bir şekilde tetkik edildiğinde bunun bir devam olduğunu bizatihi ortaya çıkar.²

¹ Bu ekolleri dönemin bağlamında tasvir ve tahlil eden bir devir klasiği olarak bk. Yusuf Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset* (Ankara: Lotus Yayınevi, 2012).

² İsmet Özel kendisiyle yapılan bir mülakatta sorulan "Biraz kendinizden bahseder misiniz? Bir dönem sosyalisttiniz. Daha sonra bu fikir değişimi nasıl oldu? İslam'ı tercih etmenize ne tesir etti?" sorusuna verdiği cevapla meseleyi sarahaten ortaya koyar. "Ben bunun için kitap yazdım. "Neden Müslüman oldun?" diye sordukları için böyle bir gerek hissettim. Şu kanaat temelden yanlıştır: "İsmet Özel, devre devre düşünce değiştiriyor." Böyle bir şey yok. Ben, akılbali olduğum sırada dünyaya nasıl bakıyor idiysem hala öyle bakıyorum. Hiçbir görüş değişikliği benim için söz konusu değil. Sadece ben, üzerinde yaşadığım toprakların ve birlikte yaşadığım insanların akibeti konusunda endişelendiğim için şöyle veya böyle davrandım. Onlar bunu beceremedikleri için bana "Bir zamanlar şuydu, sonra şöyle oldu" diyorlar. Bunu söyleyen insanlar, bu toprakların ne olduğu, bu insanların kim olduğu sorusunu bir kere bile kendilerine sormamıştır. Yani, "Sen neden bir zamanlar sosyalist görüşleri savunuyordun?" diye sormaya kalkarlarsa bana eğer benim yaşımda birisiye ben ona "Sen neden sosyalist görüşleri hiç savunmadın?" diye sorarım. Anlatabiliyor muyum?" T24, "Şair İsmet Özel: İnsan komünist olmadan Müslüman olursa yapmayacağı kötülük yoktur" (Erişim 1 Kasım 2019).

Üç Mesele'nin³ ilk kez neşredildiği 1978 yılından beri Türk İslamcılığı etrafında anılan ve incelenen Özel, 2007 yılında İstiklâl Marşı Derneği'nin kurulmasından sonra ise milliyetçi olarak vasıflandırılmaya başlanır. İsmet Özel'in düşünce dünyası külli bir şekilde değerlendirildiğinde ise bu dönemlendirme ve adlandırmaların yüzeysel kalacağı açıktır. Bu doğrultuda şunu söylemek mümkündür ki İsmet Özel'in neşrettiği her yeni metin daha öncekilerin şerhi olarak ortaya çıkar. 1993'te Türklük etrafındaki bir düşünme çabasını temsil eden *Kalın Türk*⁴ serlevhalı konuşmayı yapan "İslamcı" İsmet Özel, "milliyetçi" İsmet Özel olarak bu konuşmanın manasını İstiklâl Marşı Derneği'ndeki *Bir Akşam Gezintisi Değil Bir İstiklâl Yürüyüşü*⁵ başlıklı konuşmaları ile açıklar. İstiklâl Marşı Derneği'nin kurulduğu dönemden itibaren faaliyetlerine farklı bir istikamet veren Özel, önce konferanslar, sonrasında ise derneğin internet sitesi ve matbu dergiler vasıtasıyla fikriyatını ortaya koymaya devam eder. Bu dergilerden biri olan ve on sekiz sayı yayınlanmasının ardından hitama eren *Çelimli Çalım*'da hem İsmet Özel'in hem de İstiklâl Marşı Derneği çevresinde düşünce üreten isimlerin yazıları neşredilir. Çalışma, bahsi geçen dergide İsmet Özel tarafından kaleme alınmış on sekiz yazı ekseninde Özel'in düşünce dünyasında Türklük, Türkiye, dünya sistemi, milliyetçilik, İslamcılık gibi meselelerin ele alınmasına odaklanacaktır. Bu doğrultuda şunu söylemek mümkündür ki bu dergide yayınlanan yazılar, ilk dönem yazılarıyla bir halef-selef ilişkisi barındırır ve ilk dönemlerde İslamcılık olarak tecessüm eden fikriyat bu dönemde milliyetçilik olarak ortaya çıkar. Yani İsmet Özel'in günümüzdeki düşüncesi İslamcılık olarak milliyetçilik, kendisi etrafında düşüncesini teşekkül ettirdiği kavram ise İslam olarak Türklük olmuştur.

³ Teknik, medeniyet ve yabancılaşma kavramları etrafında kaleme alınan makalelerin bir araya gelmesinden teşekkül eden *Üç Mesele*, yayınladığı dönemden itibaren Türk İslamcılık düşüncesini ciddi şekilde etkiler. Özellikle teknik ve medeniyet gibi asrleşme devrinden itibaren İslamcılık düşüncesi içerisindeki yerleri sorgulanamaz nitelikte olan kavramları tartışmaya açan ve bu hususlara yönelik ciddi eleştiriler getiren Özel, böylece farklı ve köklü bir İslamcılık geleneği içinden seslendiğini gösterir gibidir. *Üç Mesele*'nin önemi meselelere getirdiği çözüm önerilerinden ziyade o güne kadar müspet bir mahiyete sahip oldukları mütearife olan kavramların hedef tahtasına oturtulup, tenkit edilebilmesinde saklıdır. Türk zihniyet, bakış ve dikkatinin imkanları etrafında şekillenen *Üç Mesele*, bu manada ihya ve ibka edildiğinde Türk düşüncesinin modern döneme verebileceği cevapların da bir fragmanı mahiyetinde okunabilir. İsmet Özel, *Üç Mesele* (İstanbul: Şüle Yayınları, 2011).

⁴ İsmet Özel, *Kalın Türk* (İstanbul, Tiyo, 2013).

⁵ İsmet Özel, *Bir Akşam Gezintisi Değil Bir İstiklâl Yürüyüşü I* (İstanbul: Tiyo, 2012); a.mlf., *Bir Akşam Gezintisi Değil Bir İstiklâl Yürüyüşü II* (İstanbul: Tiyo, 2013).

1. Zihin İslamcı, Dil Milliyetçi: *Çelimli Çalım*'ın Serencamı

Türk modernleşme tecrübesinde gazete ve dergi neşriyatı varoluşsal bir hüviyete sahip olur. Modernleşmenin mahiyet ve keyfiyetinin nasıl olması gerektiğine dair tartışmalar, bu unsurlar etrafında ortaya konur ve tartışmalar etrafında teşekkül ettirilen düşünce akımları, kendilerini neşrettikleri gazete ve dergiler vasıtasıyla ifade eder; düşünce ekolleri bu neşriyatlar üzerinden anılır.⁶ Benzer şekilde İslamcılık düşüncesi de bu dönemden itibaren dergiler etrafında şekillenir. *Sırât-ı Müstakîm* ve *Sebilürreşâd* dergilerinin dönem itibarıyla tedvin edici mahiyette olduğu İslamcılık düşüncesi, Cumhuriyet devrinde de dergiler üzerinden teşekkül ettirilir. Yerli kaynakların dışında bir alternatif olarak ortaya çıkan; Mısır, Hint Altkıtası ve İran İslamcılarının çevirileri etrafında gelişen İslamcılık düşünceleri dahi kendilerini ifade etmenin en iyi yolunu dergilerde bulur. Kendilerini milliyetçi olarak adlandırsalar da fikirleri Türk İslamcılığı doğrultusunda şekillenen İsmet Özel ve İstiklâl Marşı Derneği⁷ mensuplarının neşrettiği *Çelimli Çalım* dergisi de bu geleneğin bir devamı olarak ortaya çıkar.

⁶ Ahmet Hamdi Tanpınar (öf. 1962) asrileşme devrinde gazete ve dergilerin önemini şu ifadelerle vurgular: “Bu devirde gazete hemen hemen tek başına yeniliği idare eder. ...ufak tefek hadiseleri nakletmek suretiyle dünya ile bir münasebet kuran, bazı faydalı bilgiler veren, okumayı zaman geçirme şekillerinden biri yapan bir vasıta olmaktan çıkar. Hakiki manâsında kürsü olur. Fikir, onun sayesinde yapıcı bir unsur olarak hayata girer. O zamana kadar yukarıdan gelen ‘imperatif’lerle idare edilen cemiyetimiz, onun sayesinde hayatın hakiki çehresi olan ...meselelerle karşılaşır. Vatan, millet, insanlık, hürriyet, hak, adalet gibi mefhumların etrafında hakiki bir iman teşekkül eder. Memlekette hatırı sayılacak bir efkâr-ı umumiye vücuda gelir. Hiçbir yerde gazete bizdeki role benzer bir rol oynamamıştır. Başka yerlerde o, düşüncenin daha geniş bir surette topluma yayılması için seçtiği hareket sahalarından biridir. Arkasında bütün cemiyet müesseseleri ve devam hâlinde olan, hayatla daima münasebetdar bir düşünce dünyası vardır. Bizde ise bütün işaretler oradan gelir. Kalabalık onun etrafında kurulur. Okumayı o yayar. Mekteplerin uzak bir gelecek için hazırladığı ocağı o tutuşturur.”. Ahmet Hamdi Tanpınar, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015), 250-251.

⁷ Kendi beyanları doğrultusunda “Türk milletinin var olma mücadelesi verdiği topraklarda, kendi menfaatleri için Türk olduklarını reddederek kâfirlerden medet umanlardan rahatsızlık duyan ve Türk milletine hizmet etmeyi kendisine bir şeref telakki edenlerin kurduğu” İstiklâl Marşı Derneği, 2007 yılından itibaren faaliyet göstermeye başlar. Derneğin internet sitesinde İstiklâl Marşı Derneği'nin “1. Dünyada ve Türkiye’de insana yaraşır şekilde yaşamak ve yaşatmak için gereken zemini tesis etmek, 2. İstiklâl Marşı’nda yer alan esasları bir duruş olarak rehber kabul ederek bu esasları her yer ve zeminde yaymak, 3. Yerel gelenek ve göreneklerin ikinci maddede belirtilen esaslara uyumlu olanlarını korumak ve yaşatmaya teşvik etmek.” amaçlarını gerçekleştirmek için kurulduğu ifade edilir. İstiklâl Marşı’nı söylem ve eylemlerinin merkezine oturtan dernek, onu bir milli mutabakat metni olarak telakki eder ve Türk olmanın imkanını ona sadakatte görür. Bu istikamette İstiklâl Marşı’nı hükümsüz kılmaya gayretinde bulunanları tespit, tasnif ve tasfiye etmeye çaba gösterir. Hûlasaten İstiklâl Marşı Derneği’ni, İstiklâl Marşı’nı merkeze alan milli bir uyanış hareketi olarak görmekte bir beis olmasa gerektir. Ayrıntılı bilgi için bk. İstiklâl Marşı Derneği, “Tanıtım” (Erişim 1 Kasım 2019); İstiklâl Marşı Derneği, “Amacımız” (Erişim 1 Kasım 2019); İstiklâl Marşı Derneği, “Üyelik Şartları” (Erişim 1 Kasım 2019).

İstiklâl Marşı Derneği'nin dergicilik alanındaki ilk semeresi olan, *Yalın Temiz Acımasız* mottosuyla hareket eden ve derginin sahibi ve aynı zamanda yazarlarından olan Oruç Özel'in ifadesiyle "...İstiklâl Marşı Derneği'nin fonksiyonunu netleştiren..."⁸ *Çelimli Çalım*, yayın hayatına Temmuz 2014'de başlar ve dergi son sayısının yayınlandığı Aralık 2015'e kadar aylık olarak neşredilir. *Çelimli Çalım*'ın ilk sayısında yer alan, "Bu mecmuada cem etmeye ihtimam gösterilen hem çelimli hem de çalimli yazılar İstiklâl Marşı Derneği'ne veya üyelerine yakışıklı bir poz ya da pozisyon temin etmek için değil, caka satmak için hiç değil; küfre karşı Allah'ın yardımından ümit kesenlerden olmadığımızı belli etmek için var." ifadesi derginin, derneğin faaliyetlerinin bir tamamlayıcısı hüviyetinde olduğuna işaret eder.⁹

Çelimli Çalım'da Türk tarihinden siyasete, Türk siyasal hayatına dair hususlardan uluslararası sisteme ve milliyetçiliğe kadar pek çok meseleye ilişkin yazılar konu edilir ve ele alınan konular Türk milleti ve Türkiye ile ilişkilendirilir. Böylelikle siyasal veya dini herhangi bir meselenin Türkiye açısından ne anlam ifade ettiği ortaya konulmaya çalışılır. *Çelimli Çalım*'ın İslam, Türk ve Türkiye'ye ilişkin pek çok konuyu İstiklâl Marşı Derneği etrafında teşekkül ettirilen dünya görüşü çerçevesinde ele alan yapısı, mecmuayı benzerlerinden farklı kılar. Bunun yanında derginin yazar kadrosunun İstiklâl Marşı Derneği içinden devşirilerek *Çelimli Çalım*'a mütehasıs kılınması yani daha önce yazı faaliyetinde bulunmamış isimlerin yazarlık yapması derginin bir diğer hususi yönünü ortaya koyar.¹⁰

Oruç Özel, *Çelimli Çalım*'ın son sayısında mecmuanın hitama ermesinin bir son değil aksine başlangıç olduğunu belirtip, *Haklı Yumruklar* serlevhalı yeni bir mecmuanın *Çelimli Çalım*'ın kaldığı yerden devam edeceğini haber verir ve "Çelimli Çalım, ismiyle müsemma olarak çelimini gösterdi, çalımını attı. Çalımı yiyenler sendelemiş halde. "Haklı Yumruklar" ise Allah'ın izniyle bu sendelemiş haldekilere acımayacak, yere serecek."

⁸ Oruç Özel, "Çelimli Çalım"ın Hitamı, "Haklı Yumruklar"ın Bidayeti", *Çelimli Çalım* 18 (Safer 1437), 40.

⁹ Durmuş Küçükşakalak, "Türk Milliyetçilerinin Mecmuası", *Çelimli Çalım* 1 (Ramazan 1435), 2.

¹⁰ Oruç Özel, "Çelimli Çalım"ın Hitamı, "Haklı Yumruklar"ın Bidayeti", 40.

ifadeleriyle bu iki dergi arasındaki devamlılığa işaret eder.¹¹ Fakat *Haklı Yumruklar* bir proje olarak kalır, bunun yerine İstiklâl Marşı Derneği Konya Şubesi tarafından neşredilen *Hanyalı Konya Mecmuası* neşredilmeye başlanır.

2. Çelimli Çalım'da İsmet Özel: İslam ve Türklük, Türkiye ve Dünya Sistemi, İslamcılık ve Milliyetçilik

İsmet Özel'in *Çelimli Çalım* mecmuasında yazılarının neşredildiği dönemde, Özel'in İstiklâl Marşı Derneği internet sayfasında belli başlıklar etrafında yayınlanan yazı dizileri de devam eder. Özel'in bu iki farklı mecradaki yazılara farklı işlevler yüklediği açıktır. Bu mecmuadaki yazılarda İsmet Özel *Üç Mesele*'ye benzer, düzenli bir kurguyu takip etmekten özellikle kaçınır gibidir. Özel, *Çelimli Çalım*'daki yazılarında Türk adının anlamından küresel kapitalizme, Türk şiirinin düşünce dünyamız için öneminden İkinci Dünya Savaşı'nda ideolojilerin tasfiyesine kadar çeşitli konular arasında hızlı geçişler yapar. Kendi içinde bir bütünlüğe sahip olmayan bu yazılar, böylece farklı başlıklar altında yayınlansa da birbirinin devamına dönüşür. Geri dönüşler ve kurulan bağlantılar, daha önceki sayılardaki yazıları, haleflerinin önceki sayfaları haline getirir.

Türk tarihi ve düşüncesi üzerine bütüncül bir değerlendirme yapacak istidada sahip olanlar Özel'in bu yazılarında temelsiz gibi görülen savların temellerini tarihi tecrübede bulurlar. Bu manada şunu söylemek mümkündür ki en azından, Mehmet Fuat Köprülü (öl. 1966), Osman Turan (öl. 1978), Ahmet Yaşar Ocak ve Fatih M. Şeker gibi isimlerin eserlerini ciddiyle tetkik etmeksizin İsmet Özel'in işaret ettiği meseleleri anlamak kolay değildir. Bu noktada kasıt, Özel'in söylediği her şeyin tarihi vakıya muvafık olduğu değil, işaret ettiği meselelerin odak noktasının bu vakıalar olduğudur. Özel; Türklük, Alevilik, Kürtlük, milliyet, etnisite, mezhep gibi meselelere modern devrin baktığı yerden bakmaz. Onun modern alana intikal ettiği yer Türklük ile diğerleri arasındaki mücadeleyi izah amacıyla kullandığı dünya sistemi argümanıdır. Özel'i anlamının imkanının da gelenek ile modernite, Türklük ile dünya sistemi, Türk ile Müslüman arasında mekik dokuyan bu

¹¹ Oruç Özel, “Çelimli Çalım”ın Hitamı, “Haklı Yumruklar”ın Bidayeti”, 40.

düşünce sisteminin, kavramlara atfettiği manaların idraki ile birlikte aralarındaki ilişkilerin açığa kavuşturulmasında olduğu açık bir şekilde ortadadır.

2.1. Çelimli Çalım'da İsmet Özel'in Türklük ve İslam Tasavvuru

Türk adının anlamı hususunda Özel, Vasilij Vladimiroviç Barthold (öl. 1930) ve Ziya Gökalp'in (öl. 1924) isimlerini anmaz fakat onları takip eder. *Töre* kelimesini Türk adının kökeni kabul ettiğine işaret ettiğimiz bu yaklaşım, töre sahibi olan manasındaki *Törük* lafzını merkeze alır.¹² Özel'e göre *Törük*'ün Türk olarak telaffuzu Arapça'da "ö"

¹² Modern dönem Türk düşünce dünyasının en önemli sorunlarından birinin, ayak uydurmaya çaba gösterdiği dünya düzeninde kendini var eden kavramsal çerçeveyi anlamlı hale getirme arayışı olduğu açıktır. Türk geleneğinin ikinci kırılması olduğunu söylemekte hiçbir mahzurun olmadığı modernleşme devri, aynı zamanda belli ekollerin "Biz kimiz?" sorusunu da yeniden sorup, hali hazırda bilinenden başka cevaplar aradığı bir dönemi de temsil eder. *Türkleşmek, İslamlaşmak ve Muasırlaşmak*'ın yegâne çözüm olarak işaret edildiği bu dönemde, gayr-i Türk unsurlar Türkleşmiş, gayr-i Müslim unsurlar İslamlaşmış, millet-i hakime denen unsur ise bu hakim millet vasfını terk ederek muasırlaşmaya çalışmıştır. Bu çerçevede şunu söylemek mümkündür ki modern dönem Türk düşüncesi denen fenomenin mahiyetini idrak etmenin yolu Türk, İslam ve modernlik kavramlarının ne olduğunu idrak etmekten geçer. Modern dönemde bir kavmin adını ifade ettiği mütearife haline getirilen Türk adının, İslamlaşma devrinden itibaren nesebi değil sebebi bir asabiyeti ifade ettiğini görmek isteyenler görür. Vasilij Vladimiroviç Barthold ve Ziya Gökalp'in işaret ettiği üzere Türk adının kökeni, Türklerin Tanrı tarafından kendilerine gönderildiklerine itikat ettikleri ve kendisine iman ettikleri bir gelenek haline getirdikleri törü-töre kavramından gelir ki bu çerçevede Törük-Türk bir töre yani din, şeriat ve gelenek etrafında birleşmiş insan topluluğunu ifade eder. "Türk kelimesinin aynı Orhun yazıtlarında birkaç kere kullanılan "Törü" kelimesiyle ilgili olduğunu düşünmek mümkündür. "Törü" kanun, âdet ve kanunla birlik kazanan, birlikte değerlendirilen "halk kitlesi" manalarına geliyor." V. V. Barthold, *Orta Asya Türk Tarihi-Dersleri* (Ankara: Çağlar Yayınları, 2004), 32. "Görünüştaki türemesine bakılırsa Türk sözcüğü "törelî" demektir. Töre "alışkı" (teamül) ve gelenek (la coutume) anlamındadır." Ziya Gökalp, *Türk Uygarlığı Tarihi* (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1991), 23. İslamlaşma devrinde Türklerin, İslamlaşma devri öncesinde soydaş olarak gördükleri fakat kendileriyle birlikte Müslüman olmayan unsurları artık Türk değil de Tât olarak isimlendirdikleri hatırlandığında bu savımız daha anlaşılır bir hale gelir. *Divanü Lügati't-Türk*'te tat kavramı şu ifadelerle anlandırılmıştır: "Farsi (Türk lehçelerinin çoğunda). Şu atasözünde de geçer, tatig közre tikenig tüpre: Farisiyi gözünden vur, diken kökünden kes.", "Uygur kafirleri (Tuxsı ve Yagma lehçelerinde). Bu sözcüğü onların ülkelerinde, onların ağızından işittim. Bu sözcüğü tat tawgaç: Uygur ve Çinli ifadesi içinde de kullanırlar. Yukarıdaki maddedeki atasözü ahlında Uygurlar ve Çinliler için kullanılmakta ve onların sadakatten yoksunluğuna değinmektedir; "diken kökünden kesilmeli, Uygur gözünden vurulmalı." Başka bir atasözü de şöyledir, tatsız türk bolmas, başsız bök olmas: Bir başlığın hiçbir zaman başsız kalmaması gibi bir Türk de hiçbir zaman Farsisiz (düşmansız) kalmaz." Mahmûd el-Kâşgarî, *Divanü Lugâti't Türk*, çev. Serap Tuba Yurteser - Seçkin Erdi (İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2005), 539-540. "Farsilere tat denildiği gibi, o zaman Buda dininde olan Uygurlara da tat deniliyordu. Demek ki Türk olanlar da, başka dinde bulununca tat tabirine layık görülebiliyordu. O halde, tat olanlar, Türk'ten lisanca (dil bakımından) farklı olanlar değil, belki dince ve törece ayrı olanlardı." Ziya Gökalp, *Türk Töresi* (Ankara: Kültür Bakanlığı Devlet Kitapları, 1976), 15. Yani Müslümanlaşan Türkler daha önce aynı töreyi paylaştıkları unsurlar daha sonra aynı töre, şeriat ve geleneği paylaşmadıklarında onlara Türk demeyi terk etmişlerdir. Bu manada Türklük, Allah'tan gelen yeni töre, şeriat ve geleneğin etrafında birleşen insanları ifade etmesi bakımından Müslümanlık ile aynıleşir. Türk töresi ve Türk geleneği dendiğinde İslam şeriatının anlaşılması bu sebeptendir. Avrupalıların Türklerle karşılaştıkları ilk dönemden günümüze kadar Türklük ile İslam'ı özdeşleştirmelerinin sebebi de burada aranmalıdır. Bu istikamette şunu söylemek mümkündür ki bir Türk için 'Türk geleneğinin getirdiği ne varsa hak olduğuna inanıyorum' demek ile 'Allah'ın gönderdiği her şeyin hak olduğuna iman ediyorum' demek arasında fark olduğunu söylemek zannedildiği kadar kolay değildir. İslam idrakini Hanefî, Mâtürîdî ve Nakşibendî bir güzergahta şekillendiren Türklerin siyasî düşünce ve geleneklerinde de bu unsurlar teecessüm eder.

sesinin bulunmamasından dolayıdır.¹³ Dillerini *Kur'ân-ı Kerîm*'in dili ve kavramları etrafında tesis ettiği Özel tarafından ısrarla vurgulanan Türkler, adlarını da tesis ettikleri bu dil etrafında revize ederler. Bu istikamette Özel, İslam'ın dilinin Arapça'dan daha çok Türkçe olduğunu belirtir.¹⁴ Ona göre Arapların günlük hayatlarını idame ettirdikleri dil, *Kur'ân-ı Kerîm* etrafında tesis edilmiş değildir fakat Türkçe, İslamlaşma devrinden sonra *Kur'ân-ı Kerîm*'in şekillendirdiği bir zihniyetin yanında gelen dil ile kendini var eder. Bu manada Türkçe konuşmak Müslüman olmanın bir sonucu ve itikadî bir tarafgirliğin neticesi olarak mümkün olur.¹⁵ Bununla birlikte Özel, işaret ettiği meselelerin, Türkçe diye bir dilin ancak *Kur'ân-ı Kerîm*'in nüzülü ile mümkün olduğu anlaşılmaaksızın idrak edilemeyeceğini de belirtir.¹⁶

İsmet Özel'in Türklük tasavvuru nesebi değil sebebi asabiyet etrafında anlaşılabilir.¹⁷ Yani Türklük, belli bir nesebe ait olmakla kazanılabilecek, genetik bir hususiyet değil, belli bir amaç ve itikadî merkeze alanların bir araya gelerek edinebildiği bir vasıftır.¹⁸ Böylece Türklük bir hüviyet ve şahsiyet meselesi haline gelir.¹⁹ Türk dendiğinde "...dünya münasebetlerimizde, dünya ile olan ilişkimizde bir üstün ahlâk temsilcisi..." olmak anlaşılır ve Türk lafzı gavur olmamayı ifade eder.²⁰ Türk'ün bir yerdeki varlığının göstergesi ise küfre karşı koyma çabasının varlığıdır.²¹ Bu meyanda Türklük bahsinde

Varoluşsal sorunlara yönelik çözüm arayışları için gene bu varoluşsal itikatlara başvurulur. Türk geleneğinin ikinci büyük kırılması olduğunu söylediğimiz modernleşme sorunu hususunda da geleneğin terbiyesinden geçmiş olanların gene geleneğe intikal etmeleri de gayet tabiidir.

¹³ İsmet Özel, "Yüce Peygamberimize Kötü Söz Söylemeye Zinhar Kefere! Var mı Bizim Bir Lâfımız Onlarınkine?", *Çelimli Çalım* 8 (Rebiülahir 1436), 21.

¹⁴ İsmet Özel, "Ebedi Yurdun Üzerinde Yurt Üstünde Ebediyyen", *Çelimli Çalım* 12 (Şaban 1436), 21.

¹⁵ Özel, "Ebedi Yurdun Üzerinde Yurt Üstünde Ebediyyen", 21.

¹⁶ İsmet Özel, "İşlem Tamamlandı, Netice Sıfır veya Putları Kırдық, Çanları Susturduk, Sonra?", *Çelimli Çalım* 18 (Safer 1437), 21.

¹⁷ İbn Haldûn (öl. 1406) din etrafında inşa edilen sebebi asabiyete şöyle işaret eder: "Dini renk, asabiyet sahipleri arasında mevcut olan rekabeti ve hasedi ortadan kaldırır, yönlerini sadece Hakk'a çevirir. Bunun neticesinde, durumları hakkında kendileri için ileriye görme hali hasıl oldu mu, artık önlerinde hiçbir şey duramaz, çünkü hedef birdir, aynı şeyi herkes müsavi surette istemekte ve onun için canlarını da feda etmektedir." İbn Haldun, *Mukaddime*, çev. Süleyman Uludağ (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013), 1/378.

¹⁸ İsmet Özel, "Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın", *Çelimli Çalım* 11 (Recep 1436), 21-22.

¹⁹ Özel, "Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın", 21.

²⁰ Özel, "Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın", 21; İsmet Özel, "Dünlenmek, Bugünlemek, Yarınlamak", *Çelimli Çalım* 16 (Zilhicce 1436), 21.

²¹ Özel, "Allah'a Kaçın; İstiklal Marşı Ezberini Bozmayın", 21.

çokça dillendirilen Hıristiyan Türklerin varlığı meselesi de Özel'in dikkatinden kaçmaz. Sıkça örnek olarak gösterilen Gagavuzlar, İsmet Özel'e göre asla "...Türk değil, gâvurun hası"dır.²² Ona göre Gagavuzlar'ın Türkçe konuşuyor olmasının sebebi Türk istilası olmuştur. Bu istikamette Özel, benzer bir örnek olarak Karaman'daki Türkçe konuşan Ortodoksları hatırlatır, Gagavuzlar'a Türk denirken bu Ortodokslara Türk denmemesini tutarsız bulur.²³ Bu minvalde İsmet Özel dendiğinde artık mütearife haline gelmiş bulunan Türklük ve Müslümanlığın aynileşmesi meselesine de işaret etmek icap eder. Özel bu durumu şu ifadelerle ortaya koyar: "...Türk olmayanın Müslümanlığını ispata hiçbir delil müsait değildir? "Ben Müslümanım; ama Türk değilim!" diyenin oynadığı oyun küfrün şampiyonluğuna müteveccihdir. "Ben Türküm; ama Müslüman değilim!" diyenler de şampiyon kâfirler ligine kabul edilebilmek için her melâneti göze alanlardır."²⁴

Özel'e göre bir insanın Müslüman olmaksızın Türk, Türk olmaksızın da Müslüman olabilmesi mümkün değildir.²⁵ İslam bir din iken Türklük, bu din etrafında tesis ettirilmiş bir yaşama, düşünme ve idrak pratiği olur. Tarihi tecrübe tetkik edildiğinde açıkça görülecektir ki İslam'ın dünyada bir karşılık bulduğu, kâfirlerin kendisinden çekindiği ve alternatif üretmeyi varoluşsal bir mesele olarak telakki ettikleri yegâne gelenek de Türk fikri etrafında tesis edilmiştir. Bu manada hususiyetle modern sonrası dönemde Müslümanların dünyaya yeniden bir teklifte bulunmaları, bir dünya görüş ve yaşam pratiği önermelerinin imkânı da Türklüğün içinde barındırdığı potansiyelde aranır. Ona göre modernleşme devrinde Türklüğün varlığını koruyabilmesinin yegâne sebebi Türklüğün varlığını sağlayan imkânın İslam itikadında saklı olduğunun şuurunda olunmasıdır.²⁶ Böylece "kâfirlerin insafına" sığınılmamış, modern çağdaki bu direniş Türklüğün işareti olarak telakki edilmiştir.²⁷

²² İsmet Özel, "Bir Millet'in Ümidi Yoksa Kendisi de Yoktur."-II", *Çelimli Çalım* 9 (Cemaziyelevvel 1436), 26.

²³ Özel, "Bir Millet'in Ümidi Yoksa Kendisi de Yoktur."-II", 26.

²⁴ İsmet Özel, "Eşim Seni Sine Sine Süren Kim? Kimdir Şiir? Şair Onun Nesidir?", *Çelimli Çalım* 17 (Muharrem 1437), 21.

²⁵ Özel, "Dünlenmek, Bugünlemek, Yarınsamak", 21.

²⁶ İsmet Özel, "Kulun Tedbiri, Allah'ın Takdiri (2)", *Çelimli Çalım* 15 (Zilka'de 1436), 21.

²⁷ Özel, "Dünlenmek, Bugünlemek, Yarınsamak", 21.

Türk fikri, Anadolu'nun vatan edinilmesi ile tesis edilen yapılarda tecessüm eder. “Yani bu topraklar tarihin belli bir safhasında kimlik” değiştirir²⁸ ve bu hüviyet değişiminin ardından da Türk fikri etrafında yeni bir düzen tesis edilir.²⁹ Özel'e göre tesis edilen bu düzen 'optimum' bir hayat ve idare tarzı olduğundan yıkmak da oldukça zor olmuştur.³⁰ Tarihte duraklama devrine, Osmanlı Devleti'nden başka hiçbir yapıda rastlanamayacağına işaret eden Özel'e göre, bu durumun sebebi de ortaya konan bu 'optimum' idare tarzını yıkmamanın oldukça uzun sürmesidir.³¹ Bu idare tarzına yönelik saldırılardaki ilk başarı ise Tanzimat düzeninin mümkün kılınabilmesiyle gerçekleşir.³² Türk fikri ile birlikte bahsi geçen idare tarzının tesisi, Türklerin karşısında bulunanların, Türklere karşı çözüm arayışlarını da beraberinde getirir. Modern dünya sistemi denen kapitalist tahakküm düzeni bu durumun yani Türkleri mağlup etme arayışlarının bir sonucu olarak teşekkül ettirilir. Özel bu meseleyi şöyle izah eder:

“Türkler XIII. Hıristiyan asrında Diyar-ı Rûm'u Dârü'l-İslâm kılarak vatan toprağına kavuştu. ...Türklerin kendi yerlerini bulmuş olmaları Türk olmayanların akıllarını başlarına devşirmelerine sebep oldu. Küçük Asya'nın ve Balkanların Türk hâkimiyeti altına girmesi Frengistan'ı doğurdu. Artık onların da illeri vardı, Türk iline benzemez. Beride Türk ili ne mânâ taşıyordu? Neresiydi Türk vatanı? Bu söz, Türk vatanı tabir ettiğimiz şey Rabbim Allah, kitabım Kur'an diyen erkek, kadın ve çocukların üzerlerine toz kondurulmadığı kararlı denge yerini anlatıyordu.”³³

Türklerin menşei konusu da İsmet Özel'in üzerine kafa yorduğu meseleler arasında olur. Ona göre Türklüğün nesebi bir mesele olmaması, kaynağın da Orta Asya'da aranmamasını yanında getirir. “Türkler bir yerden geldiyse orası Orta Asya değildir.

²⁸ Özel, “Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın”, 21; Özel, “Ebedi Yurdun Üzerinde Yurt Üstünde Ebediyyen”, 21.

²⁹ Özel, “Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın”, 21.

³⁰ Özel, “Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın”, 21.

³¹ Özel, “Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın”, 21. İsmet Özel her ne kadar belli konularda Haldunî mektebin talebesi olsa da bahsi geçen duraklama, çözümlenme devirleri gibi meselelerde Özel'in sathi bir yaklaşıma sahip olduğu açıktır. İbn Haldun'un *Mukaddime*'de ortaya koyduğu tavırlar nazariyesini idrak etmiş bir zihniyetin duraklama, çözümlenme gibi durumları yalnızca Osmanlı Devleti'ne has kılması mümkün gözükmemektedir. Bu süreçler devletler için tabii durumlardır.

³² Özel, “Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın”, 21.

³³ Özel, “Ebedi Yurdun Üzerinde Yurt Üstünde Ebediyyen”, 21.

Türkler İslâm âleminin Bağdat-Şam mihverindeki gözde sahasını kendi yaşadıkları ve hüküm sürdükleri bölgeye çekmiş olmanın fillî gücünden gelenlerdir.”³⁴ Bunun yanında Özel’in, devletlerin mahiyet ve keyfiyetini idrakte Haldunî nazariyenin takipçisi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Özel’e göre tarihte Türk varlığı, İslam seriyyesi ile müteradiftir.³⁵ Ordu-millet olma vasfına haiz Türkler, tarihteki yerlerini 12. yüzyılda İslam’ın kılıcı olarak almış ve varlıklarını kafirlerin kendilerine olan güvenlerini yok etmek suretiyle temin etmiştir.³⁶ Endülüs Emevileri’ni yıkan şey de gene ona göre savaşçı ve bedevi karakterlerini kaybederek hadarîleşmeleridir.³⁷

Hülasaten İsmet Özel, doğru istikametın Türklük olduğuna işaret eder, sapmanın ise Türklükten kaçışla alakalı olduğunu belirtir. Bu manada bir Türk’ün dünyaya bedel olduğunu da itikadî bir kabul haline getirir.³⁸

2.2. Çelimli Çalım’da İsmet Özel’in Türkiye ve Dünya Sistemi Tasavvuru

İsmet Özel, Türkiye’nin kuruluşu hususunda İstiklâl Harbi’ne hususi bir önem verir ve İstiklâl Harbi’ni bu toprakların ikinci kez vatan haline getirilmesi olarak görür. Ona göre “Türkler Sakarya Meydan Muharebesi vesilesiyle yedi düvelin kalbine korku salmamış olsalardı ve hepsinin gözüne korkulacak bir millet olarak görünmemiş olsalardı Cumhuriyet’i ilân edecek ortam doğmazdı.”³⁹ Bu şartlarda Özel’e göre uluslararası sistem, Türkiye’nin yönetimini en aزیyla yetinenlere tevdi etmiş, fazlasını talep edenler ise tasfiye edilmiştir.⁴⁰ Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra kaybeden devletlerin hükümdarları tasfiye edilirken, son Osmanlı hükümdarı Sultan Vahdettin’in padişah olabilmesinin de sebebi

³⁴ İsmet Özel, “Yeni Türkiye: Bir Cürm-i Meşhut”, *Çelimli Çalım* 7 (Rebiülevvel 1436), 19.

³⁵ İsmet Özel, “Kimsiniz? Kimlerin Arınsıdasınız? Canlı Bomba Dedikleri Bilhassa Sizin Düşmanınız mı? Düşman Saydıklarınızı Gözünüzde Canlı Bomba Şeklinde Canlandırdığınız Oldu mu? Hatırınıza Bir Zamanlar Bomba Gibiyim Dediğiniz Gelirse Kendinizde Canlı Bomba Takati Bulma İhtimali Var mı? İşinize Hangisi Geliyor: Bilmek mi, Bilir Gibi Yapmak, Yoksa Bilmez Görünmek mi? Hiçbiri. Sizin İşiniz Bitik.”, *Çelimli Çalım* 13 (Ramazan 1436), 22.

³⁶ Özel, “Yeni Türkiye: Bir Cürm-i Meşhut”, 21.

³⁷ Özel, “Kimsiniz? Kimlerin Arınsıdasınız?”, 22.

³⁸ İsmet Özel, “İşlem Tamamlandı”, 21.

³⁹ Özel, “Kulun Tedbiri, Allah’ın Takdiri (2)”, 21. Özel “Biz millet olarak, devlet olarak mevcudiyetimizi Birinci Dünya Savaşı sonunun şartları ebadında sabitleştirmiştik.” ifadesiyle İstiklâl Harbi öncesi duruma işaret ederek, bu harbin kurucu hüviyetini bir kez daha ortaya koyar. İsmet Özel, “İnsan Oluşumuzun Tam Merkezinde Şiirle İçli Dışlı Oluruz.”, *Çelimli Çalım* 2 (Şevval 1435), 11.

⁴⁰ İsmet Özel, “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!”, *Çelimli Çalım* 3 (Zilka’de 1435), 12.

burada aranmalıdır. Sonrasında Sultan Vahdettin'in yönetimin azamisini talep etmesi onun sonunu hazırlamış ve yönetim asgari şartları kabul edenlere devredilmiştir.⁴¹

Bu şartlar hususunda Özel, kendisi müddei olmasa dahi bir iddianın ravisi olur: “Yani Lozan’ın gizli hükümleri açıklanmadığına göre güya gizli hükümler yoktu. Ama var idiye ve açıklanmadıysa... Ve dilden dile dolaşan şöyle bir şey var: “2023 yılında Lozan Anlaşması yerini Sevr’e bırakacak.” Gizli hükümlerin birinin bu olduğu söyleniyor.”⁴² Ardından bu iddia ile ilgili olarak böyle bir durumda Türkiye’yi Sevr’e götürenlerin Sevr’in şartlarıyla dahi tatmin olmayacağı değerlendirmesini yapar. Mücadelenin Sevr’in fazla olduğunu söyleyenler ile Sevr’i müdafaa etmeye çalışanlar arasında gerçekleşeceğini söyler. Bu çerçevede Özel, İstiklâl Harbi’nin bitmediği sonucuna varır.⁴³ Çünkü nihai hedef Türklerin vatanlarındaki varlığını tamamen yok etmektir. “Bugün globalizm dediğimiz şey aynı zamanda Türkiye’nin haritadan silinmesine hem finans hâkimiyeti açısından hem de tezler, argümanlar bakımından malzeme temin eden bir şeydir.”⁴⁴ Türk adından korkan ve tahammül edemeyen sistem ve sistemi temsil eden zevatın Sevr’in Türklere bıraktığı çok küçük bölgeye bile tahammülü yoktur. Bu tahammülsüzlüğün devamı olarak ortaya çıkacak girişimlere karşı İstiklâl Harbi devam etmektedir. Özel, bu doğrultuda İstiklâl Harbi sona ermiştir diyenlerin vatanın ve milletin salahı için tasfiye edilmesi icap ettiğine işaret eder.⁴⁵ Ona göre Lozan Anlaşması, şartları ilan edildiği günden itibaren Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’yi rahatsız etmektedir. Yani Türk fikrinin en yanlış istikamette değerlendirildiği, İslam düşmanı ve Batı taklitçisi bir yola girdiği dönemde dahi bu yanlış yolun Türklük için bir fayda temin etmesi uluslararası sistemi endişelendirmiştir.⁴⁶

Özel’e göre bugün medeniyet olarak adlandırılan şey Türk fikrine karşı tesis edilmiştir.⁴⁷ Medeniyet kavramının içini dolduran kapitalizm, Türk düşmanlığı ve

⁴¹ Özel, “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!”, 12.

⁴² Özel, “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!”, 12.

⁴³ Özel, “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!”, 12.

⁴⁴ İsmet Özel, “‘Türkiye’nin Hayatyeti Batı Medeniyeti’nin Çöküşüne Gider’”, *Çelimli Çalım 5* (Muharrem 1436), 17.

⁴⁵ Özel, “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!”, 12.

⁴⁶ Özel, “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!”, 13.

⁴⁷ Özel, “Yüce Peygamberimize Kötü Söz Söylemeye Zinhar Kefer!” , 21.

orkusundan doğar. İktisat, felsefe, bilim, sanat, teknik ve kültür namına üretilmiş ne varsa meşruiyetini Türk karşıtlığında bulur.⁴⁸ Özel, Türk olmanın bazı meselelerin farkına varmayı da yanında getireceğine inanır:

“Eğer kendinizi Türk hissediyorsanız Batılılaşma, Aydınlanma, Modernlik, İlerleme, Gelişme, Değişim, Trend ve benzeri kavramların tek kelimedede toplanıp birleştiğini fark etmiş olursunuz: Kapitalizm. ...Kendini Türk hissetmeyen herkes hayatta bulunuşunun mazeretini kapitalizmin akıbeti bahsi dâhilinde arayacaktır. Dahası, bunlar geleceğe dair bütün planlarını kapitalizmin akıbeti uyarınca yapmışlardır. ...Türk aleyhine dönen dolabın suyu sermaye hâkimiyeti deresinden geliyor.”⁴⁹

Bugün Avrupa tarihi olarak anlatılan tarih temelde Türk karşıtı bir düzenin tesis edilme tarihidir.⁵⁰ Medeniyet ve Türkler arasında görülen mücadele esas olarak dinî bir mahiyette olup Türk’ün karşısındakiler tamamen gayr-i Müslim birliği olur. Mesele kavmî değil dinî bir meseledir.⁵¹ Bundan dolayı Türk olmayanların kendini adadığı şey kapitalizmin akıbeti olmuştur.⁵² Herkes kendi akıbetini müntesibi olduğu dine raptetmiştir. “Dinine sadık kalanlar Dünya Sistemi karşısında sahip çıkılan tek şeyin sadece ve sadece Türk hayatı olduğu hakikatini bütün yerküre sathında gösterdi.”⁵³ Bununla beraber kapitalizm yeryüzünden silinecekse bu da ancak Türklük ile ve Türk fikriyle alakalıdır.⁵⁴

Bütün bunlar doğrultusunda İsmet Özel, bugün dünyada yaşamının ancak iki şekli olabileceği sonucuna varır. Hayatı tatbik etmenin ilk şekli İslâm’ın bir hayatı idrak ve tatbik yöntemi olarak tecessüm ettiği Türklük, diğeri ise kapitalizmin ete kemiğe bürünmüş hali olan Amerikanlıktır. Türk ya da Amerikan olmak neseple alakalı, doğuştan edinilen özellikler değil, tercihle alakalı şeylerdir. Bu çerçevede insanlar bu ikisi arasında bir tercih

⁴⁸ Özel, “Yüce Peygamberimize Kötü Söz Söylemeye Zinhar Kefere!”, 21.

⁴⁹ Özel, “Yüce Peygamberimize Kötü Söz Söylemeye Zinhar Kefere!”, 21.

⁵⁰ Özel, “Yüce Peygamberimize Kötü Söz Söylemeye Zinhar Kefere!”, 21.

⁵¹ Özel, “Kulun Tedbiri, Allah’ın Takdiri (2)”, 21.

⁵² Özel, “Yüce Peygamberimize Kötü Söz Söylemeye Zinhar Kefere!”, 21.

⁵³ Özel, “Kimsiniz? Kimlerin Arasındasınız?”, 24.

⁵⁴ Özel, “Kimsiniz? Kimlerin Arasındasınız?”, 22.

yapmak mecburiyetindedirler. İsmet Özel bundan dolayı “Karar verin: Kimsiniz? Türk mü, Amerikan gâvuru mu?” sorusunu sorar.⁵⁵

İsmet Özel'in geçmişten beri neredeyse bütün metinlerinde başvurduğu en önemli kavramlardan biri Immanuel Wallerstein'ın (öl. 2019) “dünya sistemi” kavramsallaştırmasıdır.⁵⁶ Küresel kapitalizm üzerine geliştirilmiş teorik perspektiflerden biri olan bu yaklaşım, Özel tarafından Türklükle irtibatlı bir hale sokularak geliştirilir. Doğru yoldan ayrılmayı Türklükten sapma ile irtibatlı gördüğünü ifade ettiğimiz Özel, bu istikamette Türklüğe karşı tesis edilmiş dünya düzenini de bir sapma olarak adlandırır.⁵⁷

“Bu manada, bugün globalleştiğini söylediğimiz ya da öyle söylenen dünyada bir tuhafılık var. Yani bu globalleşme bütün kürenin kendi tercihi ile yani bu globalleşmeye maruz kalmış dünyanın her yöresinin hep beraber globalleşelim diye karar verip aldıkları bir sonuç değil. Peki ne? Bu bir sapma olarak başlayan hadisenin bütün dünyaya kabul ettirilmiş bir hali. Sapma olarak başladığını neden iddia ediyoruz? Şuradan iddia ediyoruz; dünyada, dünyanın geçmişinde öğrenebildiğimiz, fark edebildiğimiz kadarıyla birçok medeniyetler teşhis ediyoruz.”⁵⁸

2.3. Çelimli Çalım'da İsmet Özel'in İslamcılık ve Milliyetçilik Tasavvuru

İsmet Özel'in düşünce dünyasında millet, geleneğin tasavvur ettiği şekilde bir mahiyet ve keyfiyete sahiptir.⁵⁹ Daha önce işaret edildiği üzere din ile müteradif bir niteliğe bürünen millet kavramı bu istikamette gerektiği durumlarda dinin yerine de intikal edebilir.⁶⁰ Bu çerçevede şunu söylemek mümkündür ki modernleşme devrinde her ne kadar ulus kavramıyla aynîleştirilmiş olsa da millî ve dinî lafızları Türk düşünce geleneğinde

⁵⁵ Özel, “Kimsiniz? Kimlerin Arasındasınız?”, 23.

⁵⁶ Immanuel Wallerstein, *Dünya Sistemleri Analizi*, çev. Nuri Ersoy & Ender Abadoğlu (İstanbul: BGST Yayınları, 2018); a.mlf., *Modern Dünya Sistemi 1*, çev. Latif Boyacı (İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2010); a.mlf., *Modern Dünya Sistemi 2*, çev. Latif Boyacı (İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2010); a.mlf., *Modern Dünya Sistemi 3*, çev. Latif Boyacı (İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2011); a.mlf., *Modern Dünya Sistemi 4*, çev. Latif Boyacı (İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2014).

⁵⁷ İsmet Özel, “İnsanlar İkiye Ayrılıyor: Kendini Borçlu Sayanlar ve Alacaklı Sayanlar.”, *Çelimli Çalım 4* (Zilhicce 1435), 13.

⁵⁸ Özel, “İnsanlar İkiye Ayrılıyor: Kendini Borçlu Sayanlar ve Alacaklı Sayanlar.”, 13.

⁵⁹ Özel, “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!”, 13.

⁶⁰ “İslâmî literatürde millet kelimesinin, “Allah'ın kulları için kitaplarında ve peygamberlerinin diliyle koyduğu esaslar” şeklinde yer alan tanımıyla din ve şeriatla eş anlamlı olduğu belirtilmekte, ancak bakış açısına bağlı olarak aralarında fark bulunduğu dikkat çekilmektedir.” Recep Şentürk, “Millet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2005), 30/64.

müteradif niteliktedir. Başka bir şekilde söylemek gerekirse kavramsal manada milliyetçilik ile İslamcılık arasında mahiyet farkı yoktur. Fakat özellikle altmışlardan itibaren Türkiye’de öncelikle çeviri faaliyetleri, sonrasında ise çeşitli dergi ve yayınevleriyle güçlendirilen, Seyyid Kutub (öl. 1966), Mevdûdî (öl. 1979), Ali Şerîatî (öl. 1977) gibi isimlerin örnek olarak gösterildiği İslamcılık algısının, Osmanlı modernleşme tecrübesi sonucu teşekkül etmiş, bu toprakların dünya idraki etrafında konuşan isimlerin eliyle neşvü nema bulmuş yerli ve millî İslamcılığın yerine ikame edilme ve diğerinin düşünce dünyasından tasfiye edilme çabasıyla birlikte, İslamcılık, devlet, millet, mezhep ve meşrep ile kavgalı bir çehreye büründürülmüştür.⁶¹ Sol düşünce geleneğinden öğrenilen enternasyonalizmin ümmet kavramı etrafında dillendirildiği bu düşünce, temelde hiçbir geleneksel meşruluğa sahip olmamasına rağmen özellikle siyasî alanda belli zümrelerin rağbet göstermesi sebebiyle Türkiye’de mütehakkim İslamcılık düşüncesi hüviyetine büründürülmüştür. İsmet Özel’in İslamcılık kavramını geçmişten günümüze kadar benimsememesi ve özellikle son dönemde siyasal İslam olarak anarak tahfif ve tahkir

⁶¹ Günümüz İslamcılık literatüründe hem ontolojik, hem epistemolojik hem de metodolojik açıdan moderniteden beslendiği herkesçe kabul edilen İslamcılık düşüncesi ile ilgili bu mütearifenin siyasî olduğunu dönemi tetkik edenler bilirler. İslamcılık dendiğinde aklıma Cemâleddin Afgânî (öl. 1897) ve Muhammed Abduh’un (öl. 1905) kurucusu olduğu; Seyyid Kutub, Mevdûdî, Ali Şerîatî, Humeynî (öl. 1989), İsmâil Râcî Fârûkî (öl. 1986), Fazlurrahman (öl. 1988), Seyyid Hüseyin Nasr gibi isimlerin elinde yükselen, enternasyonalist, mezhep ve meşrep tanımayan bir fikriyattan başka bir şey gelmeyenlerin, modernitenin İslamcılığın kurucusu olduğunu zannetmeleri de gayet tabiidir. Bu çerçevede İsmail Kara’nın Avrupa ve Amerika’daki İslamcılık çalışmalarının Mısır, İran ve Hind Altkıtası’nı İslamcılığın merkezi olarak gösteren ve Türk tecrübesini bunların bir taklidi olarak vasıflandıran çalışmaların operasyonel niteliğine yönelik işareti haklı bir itirazdır. Türk İslamcılığını görmezden gelen ve sıfırlamaya çalışan unsurların temel sorunu, Türk İslamcılığının sahip olduğu potansiyel olmuştur. Şunu söylemek mümkündür ki Türk İslamcılığı, Türk geleneğinin modern dönemde tecessüm etmiş hali ve bu manada bu geleneğin bir devamı hüviyetindedir. İslamcılığın Türklük, tasavvuf ve gelenekle kavgalı olduğuna dair iddialar gücünü yalnızca alanda söz sahibi olma hakkı kendisine kazandırılmış zevatın bunları söylemesine borçludur. Bu meseleleri merkeze alan çalışmalar incelendiğinde, Türk İslamcılığını teşekkül ettirmiş isimlerin hayat ve eserlerinin yazıldıkları dönem ve şartlar çerçevesinde küllî bir değerlendirilmeye tabi tutulmadığı, bugün mütearife haline gelen tüm hükümlerin cımbızla çekilip bağlamından koparılan cümleler etrafında verildiği rahatlıkla görülecektir. Halbuki Babanzâde Ahmed Naim (öl. 1934), Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi (öl. 1914), Elmalılı Hamdi Efendi (öl. 1942), Said Halim Paşa, Ahmet Hamdi Akseki (öl. 1951), Mehmet Akif, Ahmet Cevdet Paşa (öl. 1895) gibi isimler asrileşme tarihi ile birlikte ve bütünlüklü bir şekilde değerlendirildiğinde söylemlerinin bugün İslamcılık çalışmalarında tespit edilenden çok daha farklı bir istikameti işaret ettiği kendiliğinden açığa çıkacaktır. Bu manada İslamcılığın değil, İslamcılıkların varlığına işaret etmek bir gereklilik haline gelse de Türk İslamcılığı dışındaki İslamcılık tasavvurlarının belli bir geleneğe yaslandığını söylemek kolay olmaz. Modern metodolojiler kullanılarak teşekkül ettirilmiş, asrileşme devrine kadar İslam namına uygulanan ne varsa bid’at ve hurafe söylemleriyle sıfırlamaya gayret gösteren, kimin elindeyse onun rengine giren, enternasyonal mahiyet ve keyfiyetini köksüz olmasından alan İslamcılık düşüncesinin, köksüzlüğü nisbetinde temelsiz olması da anormal değildir. Halbuki Türk İslamcılığı bin yıllık bir İslam idrakinin modern dönemde büründüğü yeni çehreyi ifade eder. Hülasaten şunu söylemek mümkündür ki Türk geleneği İslamcılıkta tecessüm etmiş, ete kemiğe bürünmüş İslamcılık diye görünmüştür.

etmesinin esrarı da burada aranmalıdır. Şu ifadeler bu çerçevede değerlendirildiğinde daha anlaşılabilir bir hale gelir:

“...Türkiye'nin İslâmi siyaset yoluyla yeniden bir manipülasyona maruz bırakılması İslâmiyet'in hiçbir şekilde gündeme getirilmemesi şartıyla o zaman başlatıldı. Cümlem karışık görünüyor. Şöyle; 1973 yılında Türkiye'de bir daha İslâmî talepler öne sürülemez fikri birilerinde o kadar kesin idi ki siyasal İslâm başlatıldı. Yani “Nasıl olsa Türkiye'de İslâmî talepler gündeme getirilemez!” deniyordu ve bunda da hiç yanılmadıklarını bugün gördük. Türkiye siyasal İslâm yolu ile İslâm'dan koparıldı. Bunun çok bariz tezahürleri var.”⁶²

Özel'in milliyetçilik vurgusuyla işaret ettiği milletin din, milliyetçiliğin de İslamcılık olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu istikamette şunu söylemek mümkündür ki Özel'in İslamcılık ve milliyetçilik tasavvuru, geleneğin kendisinde tecessüm ettiği İslamcılık'tan farklı değildir.⁶³ İstiklâl Marşı Derneği'nin hem ismen hem de fikren Mehmet Akif çizgisini bu denli öne çıkarması, Özel'in Akif'e yönelik tenkitlerinin dahi Akif'i küllî bir değerlendirmeyi sağlayacak tetkik eksikliğinden kaynaklanan, yanlış ön kabullerle mayalanan, Akif'in işaret ettiğimiz köksüz İslamcılık düşüncesinin kökleri olarak kabul edilen Afgânî-Abduh çizgisi ile irtibatıyla⁶⁴ alakadar olduğu hatırlandığında Özel'in İslamcı niteliği daha da iyi anlaşılacaktır.⁶⁵

⁶² Özel, “Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın”, 23. Benzer bir söylemi Özel'in 12 Eylül 1980 sonrası sürecin değerlendirildiği şu ifadelerinde de görmek mümkündür: “Ve 12 Eylül 1980'den sonra da bu ülkenin devam etme ihtimalini güçlendiren şeyin millî kimlik olması tehlikesi vardı, bu tehlike bertaraf edildi. Yani 12 Eylül 1980'den sonra İslâmî temayüllerin bayraklaşması millî varlık kavramının elimine edilmesi manasına geliyordu. Yani “Biz İslâm istiyoruz, Türklük istemiyoruz!” diyorlardı. Ve bunlar başarı ile sonuçlandı. Bugün insanların kafası dünyaya entegre olmamızın en sıhhatli sonucu vereceği yolunda çalışıyor.” Özel, “Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın”, 24.

⁶³ Modern dönem Türk düşünce ve siyaset tarihi çalışmaları, modernleşme problemine çözümler üretmek üzere özellikle Meşrutiyet sonrası Namık Kemal (öl. 1888) gibi isimlerin devletten bağımsız bir şekilde düşünce ürettiklerini ve bu düşüncelerin bir süre sonra ideolojiler olarak Osmanlı düşünce dünyasına intikal ettiğini savunur. Buna göre bu ideolojiler Osmanlıcılık, İslamcılık ve Milliyetçilik'tir. Bu yaklaşımlardan ilki olan Osmanlıcılık aynı zamanda ilk terk edilen de olmuş, düşünce dünyasındaki tartışma İslamcılar ile Milliyetçiler arasında cereyan etmiştir. Bu söylem İslamcılık ve Milliyetçiliği başka dünya, din ve siyaset tasavvuruna sahip farklı ve birbiriyle tenakuz arz eden düşünce sistemleri olarak sunar. Böylece Arapça bir kavram olan ve Kur'ân-ı Kerîm ıstılahında din ile aynı manaya gelecek şekilde anlamlandırılan millet kavramı, kurulan yeni düzen ve devlette dinin alternatifi olarak sunulur. Fikriyat ve siyaset dini merkezi alanlar ile milleti merkeze alanlar olarak tahkim edilir. Halbuki bu ayırım yapaydır. Türk düşüncesi bütüncül bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda din ve millet arasında hem keyfiyet hem de mahiyet olarak herhangi bir fark görülmediği açıkça anlaşılır. Millet kavramının dini niteliği hususunda Diyanet İşleri Başkanlığı İslam Ansiklopedisi'nin millet maddesine bir göz atmak yeterli olacaktır. Bk. Şentürk, “Millet”, 30/64.

⁶⁴ Mehmet Akif, dönemde her ne kadar Muhammed Abduh'tan etkilenir gibi gözükse ve *Safahat*'ında ona yer verse de Türk İslamcılığının müdevvini olarak Mehmet Akif'in zihniyeti hiç de zannedildiği gibi değildir. Bugün Akif'i Abduhçu olduğu iddiası ile tenkit etme gayreti gösterenlerin zihniyetinin Akif'ten çok daha Abduhçu olduğunu,

İsmet Özel'in fikriyatında İslamcılık, milliyetçilik üzerinden Türkiye ile rabitali bir niteliğe bürünür. Böylece Türkiye'nin ikbali ile İslamcılığın ikbali aynileşir. Türkiye'nin geleceği ile dertlenenler ancak milliyetçiler yani İslamcılardır.

“Şimdi bu manada Türkiye anlaşılmaya değer, benimsenilmeye değer bir ülke midir? Bunu insanların düşünceleri lâzım. Türkiye anlaşılmaya ve benimsenilmeye değer bir ülke kabul ediliyorsa, birileri “Türkiye’de olan biteni anlıyorum ve benimsiyorum, bunlar benim meselelerim, benim neşelerim vs.” diyorsa, bunlar Türk milliyetçileridir. Çünkü Türk milliyetçilerinden başka hiç kimse bunu söylemez. “Bana ne Türkiye’den...” diyenler az mı? Ben bu sözü kaç ağızdan, kaç kez duydum. “Hayır, bu ülke hesaba katılır bir ülkedir, her türlü dikkati hak eder, bu ülke artı ve eksi birçok vafa sahiptir... Eksikliğiyle, gediğiyle, fazlasıyla, süsüyle bu memleket benim memleketim ve bu memleketin kaderi aynı zamanda benim kaderim!” diyen insana “Türk milliyetçisi” deriz. Başka bir isim takamazsınız. Türkiye diye bir yer olacak mı olmayacak mı? Bu, o insanların meseleleri.”⁶⁶

Bununla beraber İsmet Özel, Türkiye'nin ikbalini İstiklâl Marşı Derneği'nin varlığı ve ikbali ile de mukayyet kılar. Özel'e göre bütün İslam tarihinde Hulefâ-i Râşidîn döneminden itibaren ilk ve böylece tek sahici hareket, İstiklâl Marşı Derneği'dir.⁶⁷ Bu hareketin en önemli amacı “...Türkiye’de sözü geçenlerden biri olmak değil; Türkiye’de tek sözü geçen olmaktır!”⁶⁸

meseleyi yakinen tetkik edenler bilirler. Konuyla alakalı olarak bk. Enes Şahin, *Türk Düşüncesinde İslamcılığın Sınıflandırılması Problemine Tarihsel Bir Çözüm: Türk ve Tat İslamcılıkları* (Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 82-108.

⁶⁵ Özel, “İşlem Tamamlandı, Netice Sıfır”, 20. Türkiye’de milliyetçiliğin ulusçuluğa dönüşmesinin en önemli mümessillerinden biri Afgânî’dir. Afgânî “...Hindistan, Mısır ve Türkiye’de geçmiş Hindu, Firavun dönemi ve İslam öncesi Türk’ün büyüklüğüne başvurmuş ve bu sayede İslamî hislerle yan yana milliyetçiliğin yükselmesine de yardım etmiştir.” Fazlur Rahman, *İslamî Yenilenme Makaleler III* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010), 48. Bu duruma şahadet edenlerden biri de Ziya Gökalp’tir: “Türk şairi Mehmet Emin Beye, Türkçülüğü aşıl原因an -mumaileyhin beyanatına göre- Şeyh Cemaleddini Efgani’dir. Mısır’da Şeyh Mehmet Abde’yi, Şimal Türkleri arasında Ziyaeddin bin Fahreddin’i yetiştiren bu büyük İslâm müceddidi, Türk vatanında Mehmet Emin Beyi bularak halk lisanında, halk vezninde milliyetperverane şiirler yazmasını tavsiye etmiştir.” Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları* (Ankara: Varlık Yayınevi, 1968), 9-10. Özel’in milliyetçilik diyerek İslamcılıktan başka bir şeye işaret ettiğini zannedenlerin, böyle bir durumda Özel’in Afgânî’yi böyle bir bilinç uyandırdığı için takdir değil takdir ediyor olması gerektiğini anlaması meseleyi idrak etmelerini kolaylaştıracaktır.

⁶⁶ İsmet Özel, ““Bir Milletın Ümidi Yoksa Kendisi de Yoktur.””, *Çelimli Çalım 6* (Safer 1436), 19.

⁶⁷ Özel, “Yeni Türkiye: Bir Cürm-i Meşhut”, 20.

⁶⁸ Özel, ““Bir Milletın Ümidi Yoksa Kendisi de Yoktur.””, 21.

Sonuç Yerine: İsmet Özel Türk İslamcılığının Neresinde, Türk İslamcılığı İsmet Özel'in Neresinde?

Modern Türk ve İslamcılık düşüncesi değerlendirildiğinde İsmet Özel'in bir merhale olduğunu kabul etmeyen yok gibidir. Bununla beraber bu hakikati hiçe sayanların varlığı bilinse de bir şeyi yok saymakla yok olmayacağı da mütearifedir. Zira modern dönemde düşünce dünyamızın *Üç Mesele* gibi kaç metin üretebildiği sorusuna cevap vermek zannedildiği kadar kolay olmaz. Özel'in metinleri ile iştiğal eden herkes ciddi bir düşünme istidadı ile karşı karşıya olduğunu anlar. Söyledikleri beğenilse de beğenilmese de inandığı hakikatleri, söylemenin sonuçlarını düşünmeden ve bunun farkındalığı ile ifade ettiğini de onu az çok takip eden herkes bilir. İstiklâl Marşı Derneği'nin kurulmasından itibaren Özel'in dikkat çektiği meseleler, sarf ettiği sözler, yazdığı metinler ve verdiği konferanslar her ne kadar senelerin 'Özelciler'ini rahatsız etmiş olsa da Özel'in İslamcılık içerisinde başka bir istikameti işaret ettiği de sarahaten ortadadır. Her dönemde kullandığı dili Türk İslamcılığını ihya ve ibka etmek maksadıyla yenileyen ve değiştiren, gündemine aldığı meselelerin bir müddet sonra Türkiye'nin meselelerine dönüştüğüne şahit olunan İsmet Özel'in, Türk İslamcılığındaki yerini tartışmaya açmak bile abes olur. Bu istikamette şunu söylemek mümkündür ki İsmet Özel, günümüz Türk İslamcılığı içerisinde ne söylediğine dikkat edilmesi icap eden isimlerin başında gelir. *İsmet Özel Türk İslamcılığının neresinde?* sorusunun cevabı en açık şekilde budur.

Türk İslamcılığı İsmet Özel'in neresinde? sorusu ise meseleye biraz daha eleştirel bir bakışı gerektirir. Düşünce dünyamızın mayasını çalan isimlerden biri olan Gazzâlî'nin (öl. 1111) Müslümanlığını sorgulayan⁶⁹, kurduğu yapıyı Hulefâ-i Râşidîn'den beri ilk doğru oluşum olarak gören, Yavuz Sultan Selim (öl. 1520) ve Kanunî Sultan Süleyman'ı

⁶⁹ "Heidegger, "Batı felsefesi, varlık mefhumunu unuttu ve bu unutkanın başlangıç noktası da Descartes." der. Descartes'a bakıyorsun, en büyük kaynağı Gazali. O zaman Müslüman mı Descartes? Gazali Müslüman mı? Yani eğer bir adam *İhyâu Ulûmi'd-Din* diye kitap yazdıysa... Yani bir "ilim" kabul ediyor, bir de "din bilimleri" kabul ediyor. Din bilimlerinin ihyası. Din bilimleri diye bir şey yok, "İlm" diye bir şey var. Kur'ân nazil olmadan önce, Âdem yaratıldığından beri "ilm" sahibi insanlar hep vardı. Kur'ân'da bu defalarca geçer: "İlm sahipleri ki itiraz ettiler ...". Yani bizim hoşumuza giden yalanlar var ve bunlardan vazgeçemiyoruz." Özel, "Bir Millet'in Ümidi Yoksa Kendisi de Yoktur."-II", 28.

(öl. 1566) ne gibi bir mana ifade ettiği açık olmayan sözlerle hedef gösteren⁷⁰ birine normal şartlarda ne söylenmesi icap ediyorsa İsmet Özel'e de onu söylemenin icap ettiği açıktır. Gazzâlî olmadan nasıl Türk olacağı sorusuna Özel'in nasıl cevap vereceği belli değildir. Yenilir yutulur şeyler söylememeyi haklı olarak bir şahsiyet meselesi gören Özel'in⁷¹ bunları hakikate muarız da olsa söylemesi, Türk geleneğini tesis eden isimleri karşısına alması makul bulunamaz. İsmet Özel, Türklüğün ancak Türk geleneğine sahip çıkmak ve onu ibka etmeye gayret göstermekle mümkün olabileceğini anladığını, tesis ettiği fikir sistemi ile açıkça göstermiş olsa da bunun bir usul etrafında inşa edilmediği de sarahaten ortadadır. Bu usul yokluğu ise ortaya konulan fikirlerin yapısal bir niteliğe bürünmesinin önüne geçer, çok ciddi bir temeli olan ve üzerine felsefe yapılması varoluşsal öneme sahip olan meseleler ancak belli bir zümrenin mottosu olarak görünür niteliğe bürünür. Bu minvalde İsmet Özel'in Türk İslamcılığı içerisinde hususi bir yeri olduğu muhakkak olsa da Türk geleneğinin belli cephelerine neyzen bakması, teşekkül ettirdiği fikirlerin tüm kaynakları Türk geleneğine yaslanan biri için bu yerin ciddiyetine gölge düşürür. İsmet Özel ve İstiklâl Marşı Derneği Türklüğün havarici gibidir. Fakat bu da daha önce işaret ettiğimiz sebebi asabiyet ve onun etrafında teşekkül ettirilen bedavet merkezli düşüncenin bir icabı olsa gerektir.

Hülasaten şunu ifade etmek icap eder ki İsmet Özel'in düşünce, söz ve eserlerinin belli bir işleve sahip olduğu açıktır. Farz-ı kifaye olarak telakki edebileceğimiz bu sözlerin onun tarafından dile getirilmiş olması, yukarıda işaret ettiğimiz hususların bizatihi

⁷⁰ “Hulefa-i Raşidin devrinden sonra ilk sahici hareketin İstiklâl Marşı Derneği olduğu iddiası bize (yahut sadece bana) ait. Hulefa-i Raşidin devrinden sonra herkes, her hususta, her zaman diliminde doğrunun yarısını söyleyerek gemisini yürüttü. Lâfla peynir gemisinin değilse bile birçok geminin yürüdüğüne şahitlik ettik şimdiye kadar. Hiç kimse doğrunun yarısının yanlışın tamamı olduğuna dikkat etmedi. Hiç kimse Yavuz Sultan Selim'in Filistin'den geçerken buraya Yahudilerin yerleşmesini memnu kılan Roma yasasını ilga edişini öne çıkarmadı. Kanunî Sultan Süleyman'ın Ağlama Duvarı'nı tamir ettirişine dikkat çeken çıkmadı. Asırlar boyunca hakem (*arbitermundi*) kim böyle şeylere dikkat çektiyse onu hemen oyundan çıkardı. Oyunda kalmak isteyenler yarım doğruya ısrar etti; mevkiini koruma telâşındaki oyuncu ne zaman bir tam doğrucuya rast geldiyse, ikbalinden olma korkusuyla ona yuh çekti.” Özel, “Yeni Türkiye: Bir Cürm-i Meşhut”, 20.

⁷¹ İsmet Özel katıldığı bir televizyon programında bu meseleyi şöyle açıklar: “Ben yenir yutulur şey söylemiyorum. Çünkü bu televizyon dediğimiz şey sadece yenir yutulur şeylerin söylendiği yerdir. Yani burada sadece yutturmaca vardır. Ben bir televizyon programı yapamıyorum. Belki de bu hayatımda çıktığım son televizyon programı olacak. Çünkü ben yenir yutulur şeyler söylemiyorum, kimseye bir şey yutturmaya çalışmıyorum. Benim söylediklerim yenir yutulur şeyler değil.” “İsmet Özel: “Ben yenir yutulur şeyler söylemiyorum”” (Erişim 1 Kasım 2019).

görmezden gelinmesine rahatlıkla imkân sağlayacak niteliktedir. Türk fikri üzerine işaret ettiği, tartışmaya açtığı ve kaynaklara gitmese de bir fikri imkân olarak ortaya koyduğu meseleler düşünüldüğünde, Özel'in Türk geleneği etrafında hakikate muvafik eser, söylem ve eylemlerinin muarız olanlardan çok daha fazla olduğu aşikârâne şekilde ortaya çıkar. Her yazdığı yazının ardından birilerinin *İsmet Özel artık sadece şiir yazsın* dediği hatırlandığında ise *Çelimli Çalım*'in zannedildiğinden daha etkili ve Türk İslamcılık geleneği içerisinde kıymete haiz bir yerinin olduğu kendiliğinden anlaşılır.

Kaynakça

- Akçura, Yusuf. *Üç Tarz-ı Siyaset*. Ankara: Lotus Yayınevi, 2012.
- Barthold, V. V.. *Orta Asya Türk -Tarihi-Dersleri-*. Ankara: Çağlar Yayınları, 2004.
- Gökalp, Ziya. *Türk Tôresi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Devlet Kitapları, 1976.
- Gökalp, Ziya. *Türk Uygarlığı Tarihi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1991.
- Gökalp, Ziya. *Türkçülüğün Esasları*. Ankara: Varlık Yayınevi, 1968.
- İbn Haldun. *Mukaddime*. çev. Süleyman Uludağ. 1 Cilt. İstanbul: Dergâh Yayınları, 9. Basım, 2013.
- İstiklâl Marşı Derneği. “Amacımız”. Erişim 1 Kasım 2019. <http://www.istiklalmarsiderneği.org.tr/Sayfa.aspx?SID=11>
- İstiklâl Marşı Derneği. “Üyelik Şartları”. Erişim 1 Kasım 2019. <http://www.istiklalmarsiderneği.org.tr/Sayfa.aspx?SID=14>
- İstiklâl Marşı Derneği. “Tanıtım”. Erişim 1 Kasım 2019. <http://www.istiklalmarsiderneği.org.tr/Sayfa.aspx?SID=10>
- Küçükşakalak, Durmuş. “Türk Milliyetçilerinin Mecmuası”. *Çelimli Çalım 1* (Ramazan 1435), 2.
- Mahmûd el-Kâşgarî. *Dîvânü Lugâti't-Türk*. çev. Serap Tuba Yurteser - Seçkin Erdi. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2005.
- Özel, İsmet. “İnsan Oluşumuzun Tam Merkezinde Şiirle İçli Dışlı Oluruz.”. *Çelimli Çalım 2* (Şevval 1435), 11-13.
- Özel, İsmet. “İstiklâl Harbi Bitti Diyenler Tasfiye Edilmeli!..”. *Çelimli Çalım 3* (Zilka'de 1435), 11-14.
- Özel, İsmet. “İnsanlar İkiye Ayrılıyor: Kendini Borçlu Sayanlar ve Alacaklı Sayanlar”. *Çelimli Çalım 4* (Zilhicce 1435), 12-13.

Özel, İsmet. "Türkiye'nin Hayatı Batı Medeniyeti'nin Çöküşüne Gider". *Çelimli Çalım 5* (Muharrem 1436), 16-17.

Özel, İsmet. "Bir Millet Ümidi Yoksa Kendisi de Yoktur.". *Çelimli Çalım 6* (Safer 1436), 19-21.

Özel, İsmet. "Yeni Türkiye: Bir Cürm-i Meşhut". *Çelimli Çalım 7* (Rebiülevvel 1436), 19-21.

Özel, İsmet. "Yüce Peygamberimize Kötü Söz Söylemeye Zinhar Kefere! Var Mı Bizim Bir Lâfımız Onlarınkine?". *Çelimli Çalım 8* (Rebiülahir 1436), 20-21.

Özel, İsmet. "Bir Millet Ümidi Yoksa Kendisi de Yoktur."-II". *Çelimli Çalım 9* (Cemaziyelevvel 1436), 26-28.

Özel, İsmet. "Allah'a Kaçın; İstiklâl Marşı Ezberini Bozmayın". *Çelimli Çalım 11* (Recep 1436), 20-24.

Özel, İsmet. "Ebedi Yurdun Üzerinde Yurt Üstünde Ebediyyen". *Çelimli Çalım 12* (Şaban 1436), 20-21.

Özel, İsmet. "Kimsiniz? Kimlerin Arasındasınız? Canlı Bomba Dedikleri Bilhassa Sizin Düşmanınız mı? Düşman Saydıklarınızı Gözünüzde Canlı Bomba Şeklinde Canlandırdığınız Oldu mu? Hatırınıza Bir Zamanlar Bomba Gibiyim Dediğiniz Gelirse Kendinizde Canlı Bomba Takati Bulma İhtimali Var mı? İşinize Hangisi Geliyor: Bilmek mi, Bilir gibi Yapmak, Yoksa Bilmez Görünmek mi? Hiçbiri. Sizin İşiniz Bitik..". *Çelimli Çalım 13* (Ramazan 1436), 22-24.

Özel, İsmet. "Kulun Tedbiri, Allah'ın Takdiri(2)". *Çelimli Çalım 15* (Zilka'de 1436), 20-21.

Özel, İsmet. "Dünlenmek, Bugünlemek, Yarınsamak". *Çelimli Çalım 16* (Zilhicce 1436), 20-21.

Özel, İsmet. "Eşim Seni Sine Sine Süren Kim? Kimdir Şiir? Şair Onun Nesidir?". *Çelimli Çalım 17* (Muharrem 1437), 20-22.

Özel, İsmet. “İşlem Tamamlandı, Netice Sıfır veya Putları Kırdık, Çanları Susturduk, Sonra?”. *Çelimli Çalım* 18 (Safer 1437), 20-21.

Özel, İsmet. *Üç Mesele*. İstanbul: Şûle Yayınları, 16. Basım, 2011.

Özel, İsmet. *Bir Akşam Gezintisi Değil Bir İstiklâl Yürüyüşü I*. İstanbul: Tiyo, 2012.

Özel, İsmet. *Bir Akşam Gezintisi Değil Bir İstiklâl Yürüyüşü II*. İstanbul:Tiyo, 2013.

Özel, İsmet. *Kalın Türk*. İstanbul: Tiyo, 11. Basım, 2013.

Özel, Oruç. “Çelimli Çalım”ın Hitamı, “Haklı Yumrukların”ın Bidayeti”. *Çelimli Çalım* 18 (Safer 1437), 40.

Rahman, Fazlur. *İslamî Yenilenme Makaleler III*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2010.

Şahin, Enes. *Türk Düşüncesinde İslamcılığın Sınıflandırılması Problemine Tarihsel Bir Çözüm: Türk ve Tat İslamcılıkları*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Şentürk, Recep. “Millet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/64-66. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.

Tanpınar, Ahmet Hamdi. *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 24. Basım, 2015.

T24. “Şair İsmet Özel: İnsan Komünist Olmadan Müslüman Olursa Yapmayacağı Kötülük Yoktur”. Erişim 1 Kasım 2019. <https://t24.com.tr/haber/sair-ismet-ozel-insan-komunist-olmadan-musluman-olursa-yapmayacagi-kotuluk-yoktur,214079>

Wallerstein, Immanuel. *Modern Dünya Sistemi 1*. çev. Latif Boyacı. İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2010.

Wallerstein, Immanuel. *Modern Dünya Sistemi 2*. çev. Latif Boyacı. İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2010.

Wallerstein, Immanuel. *Modern Dünya Sistemi 3*. çev. Latif Boyacı. İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2011.

Wallerstein, Immanuel. *Modern Dünya Sistemi 4*. çev. Latif Boyacı. İstanbul: Yarın Yayıncılık, 2014.

Wallerstein, Immanuel. *Dünya Sistemleri Analizi*. çev. Nuri Ersoy - Ender Abadoğlu. İstanbul: BGST Yayınları, 2018.

“İsmet Özel: “Ben yenir yutulur şeyler söylemiyorum””. Erişim 1 Kasım 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=IyfsXNlni-o>

Summary

Turkish Islamism expresses one of the most important areas of modern Turkish thought. Turkish Islamism, which is an answer to the modernization problem of Turkish thought tradition, has shown itself from the hands of different scholars since the Ottoman modernization experience. When we speak of Islamism thought in Turkey, one of the important names that comes to mind is of course İsmet Özel. Özel, put forward new and different approaches to the problems Islamism thought tries to solve since modernization age in his works he wrote with his poet and thinker identity. In particular, the fact that he tries to discuss the terms Islamism thought accepts and used most such as technique and civilization, makes his position even more important. The concepts that Özel puts forward the world of thought change over time and become a nationalist character especially after the establishment of the National Anthem Association in 2007. The dominance of this language becomes more evident in activities such as conferences, web site articles and magazine publications held within the Association. The concept of the world system, which has consistently formed a side of the world of thought since the first period, has been tried to be functionalized especially with Turkishness and nationalism since this period. In this study, the concepts mentioned will be put forward and examined within the framework of

the thought of Islamism in the writings of Özel in *Çelimli Çalım* magazine published by the Turkish National Anthem Association.

The reason why İsmet Özel's writings in *Çelimli Çalım* were chosen especially in this study is due to the existential importance of journalism in the Turkish modernization experience and Islamism tradition. Newspaper and magazine publishing has a founding feature in Turkish modernization. Debates about how modernization should take place around these elements. The currents of thought built around these debates express themselves through the newspapers and magazines they publish. Similarly, the idea of Islamism has been shaped around magazines since this period. The idea of Islamism, in which the magazines *Sırât-ı Müstakîm* ve *Sebîlürreşâd*, brought together the ideas about Islamism as of the period was built over the periodicals in the Republican era. Accordingly, it is possible to see *Çelimli Çalım* as a continuation of this tradition. *Çelimli Çalım* starts its publication life in July 2014 and is published monthly until December 2015, when the last issue of the journal is published. In this journal, articles about Turkish history, politics, issues related to Turkish political life, international system and nationalism are discussed. The topics discussed are associated with the Turkish people and Turkey. Thus, any political or religious matters are to be put forward as it means in terms of what Turkey.

In the articles of İsmet Özel in this journal, Turkishness is defined not by being a member of a particular race but by coming together for a certain reason and purpose. Turkishness is not a genetic trait that can be gained by belonging to a certain familial community, but a qualification that can be achieved by those who place a certain purpose and belief in the center. Thus, Turkishness becomes a matter of identity and belonging. According to Özel, the purpose around which Turkishness is built is Islam. In this sense, it is possible to say that, according to Özel, the possibility of being a Turk exists only with Islam.

İsmet Özel, gives a special importance to the War of Independence with regard to Turkey's foundation and the War of Independence is seen as the reason that this land became our country for the second time. Despite the war earned international system based

on private, Turkey has given to those with the least content management, has been liquidated while those who demand more. In this respect, Özel concludes that the War of Independence is not over. Because the ultimate goal is to completely destroy the Turks' existence in their homeland. According to him, the Treaty of Lausanne has been disturbing the United States and England since its announcement. In other words, even when the idea of Turkishness was misunderstood, the fact that this wrong way provided a benefit for Turkishness worried the international system.

Although İsmet Özel's ideas are evaluated within the framework of Islamism, Özel does not call himself an Islamist. Because in his opinion modern Islamism is similar to the narrative which is described as political Islam. İsmet Özel criticizes this narrative of political Islam, which is not a source of Turkish tradition and is not a continuation of Turkish tradition. But as a result, while the Turkish Islamism tradition is the source of the world of thought, the conceptual framework it puts it is shaped around nationalism. In this respect, İsmet Özel's thoughts Islamism in the world, takes on a feature associated with Turkey over nationalism. Thus, Islamism's future with the future of Turkey is united in understanding each other. The people who share grief about the future of Turkey is just Islamist, namely nationalists.

The hypothesis of the study is that Özel's world of thought has an Islamist character from the past to the present, but that the essence is the same pattern and the form has changed, and there is a difference in the way he expresses them while the ideas remain the same. This style of use of Özel, which shapes his language around the problems of the period, will be revealed with a deep look at his concept world. Hence, it can be said that Islamism is seen as nationalism and Islam is seen as Turkishness in the language used by İsmet Özel during this period, but the issues which were pointed out remain the same.